

AKSARAY İLİNDE ÇORAP VE PATİK ÖRÜCÜLÜĞÜ

Öğr. Gör. Semra KILIÇ KARATAY

Aksaray Üniversitesi, Güzelyurt Meslek Yüksekokulu
Geleneksel El Sanatları Bölümü

N. Rengin OYMAN

Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi
Geleneksel Türk Sanatları Bölümü

ÖZET

Temel giyim ihtiyaç maddelerinden biri olan çorap, yalnızca bir örtünme malzemesi olmayıp insan sağlığı açısından da son derece önemli bir giysidir. Günümüze göre değişik doku ve şekillerde de olsa çorap tarihi çok eskilere dayanmaktadır. MÖ 8. yüzyılda yaşamış eski Yunan şair Heseidos, hayvan kılından örülen bir ayakkabı astarından (Piloı) bahseder. Ayrıca Anadolu'da MÖ 5. yüzyılda Altay Pazırık Kurganı'nda bulunan keçe çoraplar, Türklerde çorap geleneğinin çok eskilere dayalı olduğunu kanıtlar. Örgü ile çeşitli ürünler meydana getirilmesine rağmen gerek ipin dayanıksızlığından gerekse iklim koşulları nedeniyle geçmişte yapılan örgüler günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle eskiden yapılmış el örgüleri renk, iplik, üzerine yapılan desen ve motif bakımından değerli durumdadır.

Aksaray ilinde çorap ve patik örücülüğü, yüzyıllardır süre gelen bir el sanatıdır. Ev kadınlarının ve genç kızların çeyizlerinin vazgeçilmez bir parçası olan örgüler önemini halen daha yitirmemiştir. Yün, tiftik, pamuk, kıl veya ipek iplikten, tek şiş veya beş şişle görülmektedir. El örgüsü çorapların en belirgin özelliğini motifleri oluşturmaktadır. Zamanla desenlerde değişime uğramış ve hatta desende zengin kompozisyonlar yer almaya başlamıştır. Hemen her evde bulunan örücülük, zamanla hem malzeme hem de desen değişimine uğramıştır. Örneğin öncesinde çorap boyları genellikle diz kapağına kadar olmasına karşın zamanla boyları kısalmış ve artık tozluk diye bilinen ayak bileğinde bitmiştir. Çorap ve patik örücülüğünde önceleri genellikle yün kullanılmaktadır. Günümüzde farklı renklerde orlon ipler kullanılmaya başlanmıştır.

Bildiride, Aksaray ilinde örülen çorap ve patik örücülüğü, örgülerde kullanılan malzemeler, motifler ve zamanla meydana gelen değişimler, Aksaray da günümüz ekonomisine olan katkısı araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örücülük, Çorap, Patik, Aksaray

1. GİRİŞ

Bir toplumun sözsüz dili ve edebiyatı olan el sanatları, içinde bulunduğu toplumun kültür taşıyıcısı görevini üstlenirler. Bir el sanatının yok olması demek, o toplumun dilinin ve de kültürünün de kaybolması demektir (Karakaş 2013: 154).

El sanatları, “bireyin bilgi ve becerilerine dayanan doğal hammaddelerin kullanıldığı elle ve basit araçlarla yapılan ve içinde yaşanılan toplumun yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini taşıyan, duygularını yansıtan en eski sanat dalıdır (Acar, 2006, IV).

Çorabı ören kişi bulunduğu çevreden, doğadan, bitkilerden, hayvanlardan, mimari eserlerden, kullandığı eşyalardan, yaşadığı acı tatlı olaylardan ve duygu durumundan (sevinçli, hüznü, öfkeli vb.) etkilenerak motifler geliştirmiştir (Özbağı vd., 2009, 71).

Temel giyim ihtiyaç maddelerinden biri olan çorap, yalnızca bir örtünme malzemesi olmayıp insan sağlığı açısından da son derece önemli bir giysidir. Çorap, insanın hayatı boyunca çok sayıda tükettiği ve kullandığı giyim eşyaları arasında ömrü en kısa olanıdır. Günümüze göre değişik doku ve şekillerde de olsa çorap tarihi çok eskilere dayanmaktadır. MÖ 8. yüzyılda yaşamış eski Yunan şair Heseidos, hayvan kılından örülen bir ayakkabı astarından (Pilo) bahseder. Ayrıca Anadolu’da MÖ 5. yüzyılda Altay Pazırık Kurganı’nda bulunan keçe çoraplar, Türklerde çorap geleneğinin çok eskilere dayalı olduğunu kanıtlar ve Mezopotamya’da, MÖ 20. yüzyılda örme çoraplar bulunduğu rivayet edilmektedir. Örgü ile çeşitli ürünler meydana getirilmesine rağmen gerek ipin dayanıksızlığından gerekse iklim koşulları nedeniyle geçmişte yapılan örgüler günümüze kadar ulaşamamıştır. Bu nedenle eskiden yapılmış el örgüleri renk, iplik, üzerine yapılan desen ve motif bakımından değerli durumdadır (Köklü 1997: 21).

Çoraplarda kullanılan kompozisyonlar, yörelere ve motif özelliğine göre değişiklik göstermektedir. Bu kompozisyonlar, bir veya birkaç türlü motifin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkar (Özbel 1945: 8).

Bazı bölgelerde çoraplarla ilgili âdetler ve inanışlar vardır. Örneğin, beyaz çorap hediye edilmesi, aydınlık temennileri; siyah çorap hediye edilmesi kötü temennileri ifade ederken başka renkteki çorapların hediye edilmesi de üzerindeki renk ve motiflerin manasına göre anlam kazanır. Bir çorabın örülüşündeki hata veya çaprazın, evliler arasında geçimsizliğe sebep olduğu düşünülürken çorap çiftinden tekinin kaybolması veya çalınmasının, evlilerin ayrılığına sebep olduğuna inanılır. Bunun dışında dul bir kadının erkek çorabı giymesinden evlenmek istediği manası çıkarılır (Özbel 1945: 11).

Çorapta kullanılan motifler, hayatın geçiş dönemlerini yansıtırken aynı zamanda doğada görülen bitki ve hayvanların sembollerini de taşırlar. Kadınlar, çoraplara kendi iç dünyalarını, gizli isteklerini, umutlarını, hayallerini, toplumdaki yerini vs. yazarlar. Kadının yaşamı, geçmişi, sevdiği, sevdikleri, kini, nefreti, evliliği çoraplara nakış nakış işlenmiştir. Kadın yaşadıklarını bu nakışlara verdiği adlarla somutlaştırmıştır (Taner 1983: 12-13).

Çorap ve patik örmede iğ, kirman, beş şiş, iki şiş, tek şiş tığ kullanılan başlıca araç gereçlerdir. Çorap örmede kullanılan temel malzeme bazı örneklerde yün iken bazı örneklerde ise orlon ip kullanılmaktadır. Yünler saf halleri ile renksiz çorapların örülmesinde kullanılmaktadır. Eski saf yünden düz örülmüş çorapların yerini günümüzde renkli orlon ipler almaya başlamıştır.

Halkın yaşamından ve kültüründen ayrı düşünilemeyen çorap, halk kültürünün en belirgin rengini, canlılığını ve anlatımını yansıtır. Anadolu'daki çoraplar incelendiğinde yurdun her köşesinin çoraba bakışının farklı olduğu görülür. Herkes kendi ailesinin, aşiretinin sembolünü en güzel anlatımla çoraba işlemiştir. Bu kültürel anlatım kadın, erkek ve çocuk çorabında ayrı ayrı olduğu gibi genç kız, genç erkek, nişanlı, asker, dul, yaşlı çorabında da değişiklik gösterir (Taner 1983: 12).

Günümüzde el örücülüğü teknolojinin ilerlemesi ile birlikte zayıflarken çeşitli yörelerde varlığını sürdürmektedir. Teknolojinin ilerlemesinden etkilenen ve bugün yerini makine tezgahlarında örülen çoraplara bırakan el örmesi çoraplar için de bu el sanatının yaşatılmasında envanter hazırlama çalışmaları yapmak önemini korumaktadır (Çoruh ve Çaparlar, 2012).

Sanayileşmenin bir sonucu olarak teknolojik gelişmeler; kent insanı ile birlikte kırsal bölgelerdeki nüfusu da etkilemiştir. Özellikle tarımda makineleşme, köylerde işsiz nüfus fazlalığı oluşturmuş, bunun sonucunda da köylerden kentlere ve büyük şehirlere göç hızlanmıştır. Geleneksel değerlerini yaşayan bu insanlar, geleneklerini ve becerilerini bırakmaya başlamışlar sonrasında teknolojik ürünleri tercih etmiştir. Halk zanaatı ürünlerine ihtiyacın azalması, çeşitli zanaat kollarının yavaş yavaş yok olmasına sebep olmuştur.

Geleneksel kültürün maddi ürünleri olan el sanatı ürünler, günlük kullanım eşyası olarak nitelenmektedir. Giyim-kuşamdan, mutfak araç-gereçlerine, semercilikten, müzik aletlerine, halı ve kilime kadar çok çeşitlilik göstermektedir. İnsanların gündelik yaşamlarını kolaylaştırmaya yönelik olarak üretilmiş olan bu ürünler bir toplumun yaşam biçimini yansıtan, toplum içinde değişik işlevleri olan ürünlerdir. Bu işlevleri yanında ekonomik işlev ve daha farklı işlevlere de sahip olan el sanatı ürünler, kendilerinden sonra gelen üretilmeye, hammadde, üretim teknikleri ya da süsleme biçimleri gibi yönlerden bilgi aktarmışlardır. Ancak sanayi devrimi ile birlikte, el emeğine dayalı üretim, endüstriyel üretim karşısında gerilemiş ve pek çok el sanatı ürün ortadan kalkmış, üretimi kaybolmaya yüz tutmuş ya da bazıları da işlev değiştirerek yeni görünüm kazanmıştır (Öztürk, 2005, 67).

2. AKSARAY İLİ ÇORAP VE PATIK ÖRÜCÜLÜĞÜ

Aksaray'da çorap ve patik örücülüğünün başlangıç tarihi bilinmemektedir. Örücülük yüzyıllardır Aksaray ilinde var olmuş ve hala varlığını sürdüren el sanatlarımızdan biridir. Desenleri açısından zenginlik gösteren bu el emeği ürünlerin her biri çok değerlidir. Ancak son yıllarda hazır giyim üzerine yaşanan gelişmeler ve sanayileşme çorap ve patik örücülüğünü olumsuz yönde etkilese de yine günlük ihtiyaç, çeyizlik ve hediye ürünü olarak büyük talep görmektedir. Hemen hemen her evde var olan çorap veya patikler ya ev sahibi tarafından örülmüş yahut hediye olarak gelmiş ya da satın alınmıştır.

Başlangıçta değişik ihtiyaçlardan üretilen el sanatı ürünleri şimdilerde zevke dönüşmüştür. Son zamanlarda bahsi geçen nedenlerden dolayı azalan ilginin tekrar arttığı görülmektedir.

Başlangıçta 2 veya 3 çift ilmekle başlanan çorap ve patikler burun kısmından örülmeye başlanmakta, burun kısmı için ilmekler birer tane artırılarak örme işlemine devam edilmektedir. Burun kısmı tamamlandıktan sonra topuk kısmına kadar örme işlemi sürdürülmektedir. Boğaz ve topuk kısmı örülerek ise çorap elde edilmektedir.

Eskiden çoraplar günlük ihtiyaçlarda ve soğuktan korunmak amacıyla kullanıldığı için genellikle diz boyunda olup desensiz düz olarak örülür bazen de desene yer verilirdi. Ancak

günümüzde ise ısınmak veya ihtiyaçtan ziyade hediyelik eşya, kızların çeyizliklerine konulması ya da satış ürünü olarak örüldüğü için zamanla boyunda ve deseninde değişim olmuştur. Eski örnekleri genellikle uzun ve desensiz iken günümüzde kısa ve desen kompozisyonları vardır.

Fotoğraf 1.Uzun çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 2.Kısa (Tozlu) çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Çorap ve patik örgülerin bütün çizgileriyle günümüzde kullanımı ve dokuması devam etmektedir. Çorap, özellikle Aksaray merkez kesimlerde ve köylerde örülmektedir. Çorap ve patiklerin yapımında kullanılan motifler; kebekli, laleli, pıtrak, suyolu, uğur böceği, çapraz, çiçekli, örümcek, göz, baklava dilimi ve kilim motifleri kullanılmaktadır. Çorap örücülüğü ayrıca ham maddesi hayvansal ve bitkisel lif olan el sanatıdır. El örgüsü çoraplar ve patikler genellikle beş veya iki şiş ile yapılan çorap ve patiklerin yanı sıra tığ ile yapılan çorap ve patiklerde mevcuttur.

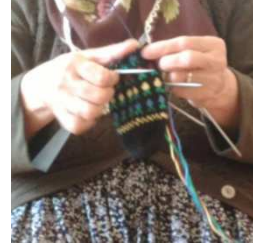
Patik örücülüğünde ise desenler genellikle bitkisel motifler ve kilim motifleri görülmektedir. Ancak günümüzde geleneksel motiflerin dışında isteğe bağlı olarak yeni farklı desenler görülmektedir.

Günümüzde patik örücülüğüne çorap örücülüğünden fazla önem verilmektedir. Genellikle çeyizlerde yer alan patikler daha fazla ilgi görmektedir. Özellikle de evlenecek olan kız veya erkeğin çeyizlerinde yirmi çifte yakın hatta daha fazla patik bulunmaktadır. Aksaray iline özgü olan “yolluk” diye bilinen düğün geleneğinde düğün davetlerinde genellikle seccade, patik ve yemeni konulmaktadır. Yakın aile fertlerine verilen yolluklarda en az bir çift patik bulunmaktadır. Bu nedenle patik çeyizlerin vazgeçilmez bir parçasıdır.

Dokumaların teknik, desen, renk ve kullanılan malzeme olarak belirlenmesi, dokuma örneklerinin resimlenmesi, dokumaların gelenekselliğini korumak, kaybolmalarını önlemek, gelecek kuşaklara aktarımını sağlamak açısından gereklidir. Dokumaların yöredeki ihtiyaca yönelik kullanımları ve çeyiz gibi geleneksel kullanım alanları dışında, günümüz de moda uygun şekilde yeni kullanım alanları oluşmuştur. Aynı zamanda turizmde hediyelik eşya olarak da örülmesi de ekonomiye destek vermektedir. Çorap ve patik örücülüğü el sanatları içinde dokuma türünde en çok karşılaşılan ürünlerdendir. Genellikle kadınların emeği olan çorap ve patikler, hem ihtiyacı görmek hem de pazarlanmak amacıyla örülür. Çoraplar renk, motif ve malzeme olarak yöreden yöreye çeşitlilik göstermektedir. Çorap ve patik örücülüğünde genellikle tek şiş, iki şiş, beş şiş veya tığ kullanılmaktadır. Desene ve patiği örme tekniğine göre hangi şişin veya tığın kullanımına karar verilir.

Fotoğraf 3. Tek şiş ile Patik örgüsü
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 4. Beş şiş ile Patik örgüsü
(Kılıç Karatay,2017)

3. Çorap ve Patiklerde Kullanılan Motifler

Fotoğraf 5. Kelebek Motifli çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 6. Kelebek Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Uğur böceği Motifi: Cennet böceği olarak da isimlendirilen bu motif çorap ve patiklerde beş şiş ile örülmektedir. Uğur getirdiğine inanılan bu motif sadece çorap ve patiklerde değil aynı zamanlarda yelek, ceket, hırka ve yelek gibi diğer örgülerde de kullanılmaktadır. Örmeye parmak ucundan başlanmaktadır (Şanlı, 2017).

Fotoğraf 7. Suyolu Motifli çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 8. Suyolu motifli çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Suyolu olarak bilinen ve düz olarak farklı renlerden örülen motiflerde örgülerde kullanılmaktadır. Bazılarında saf yün kullanılırken bazılarında renkli orlon ipler kullanılmaktadır(Şanlı, 2017).

Fotoğraf 9. Koçboynuzu motifli çorap

(Kılıç Karatay,2017)

Koçboynuzu motifi; yıllardır örgüde kullanılan bu motif koçun boynuzuna benzediği için bu ismi almıştır. Örgü yapan bayanlara göre erkekliğin yanı sıra güçlü kadını ifade ettiğini, eşinin yanında olduğunu ifade ettiği düşünülmektedir (Kılıç, 2017).

Fotoğraf 10. Göz Motifli çorap

(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 11. Göz Motifli çorap

(Kılıç Karatay,2017)

Göz motifi bilindiği üzere insanları nazardan ve kötü gözlerden koruduğu düşüncesi ile yüzyıllardır önemli bir motif olmuştur. Özellikle de muska motifiyle bir arada kullanılması aileyi dışardan korumak içindir. Beş şişle parmak ucundan örülmeye başlanan bu çorap örneğinde de topuk kısmında göz motifi kullanılmıştır (Ayhan, 2017).

Fotoğraf 12. Göz Motifli patik

(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 13. Göz Motifli patik

(Kılıç Karatay,2017)

Göz motifi aynı zaman da patik örgülerde de sıkça kullanılan bir motiftir. Suyolu, zigzag gibi motiflerle birlikte farklı kompozisyonlar oluşturmaktadır. Desen

kompozisyonlarında sıkça kullanılan ve çeyizlik patik ve çoraplarda en çok kullanılan motiflerden biridir (Ayhan, 2017).

Fotoğraf 14. Kelebek Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 15. Kelebek Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Kelebek motifli patikler genellikle beş şişle örülmektedir. Gelinlik çeyizlerde vazgeçilmeyen bir motiftir. Örmeye parmak ucundan başlanarak örülmektedir (Dinke, 2017).

Fotoğraf 16. Tomurcuk Gül Motifli çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 17. Tomurcuk Gül Motifli çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Tomurcuk gül umudu, mutluluğu beklenen müjdeleri ifade etmesi düşüncesiyle örgü yapan bayanlar tomurcuk diye adlandırılmaktadır. Suyolu motifleriyle de aynı kompozisyonda yer almasının nedeni ise yeni bir evliliği ifade ediyor olmasıdır (Duru, 2017).

Fotoğraf 18. Gül motifi
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 19. Patik arka yüzü
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 20. Gül Motifli Çorap
(Kılıç Karatay,2017)

Gül motifli patikler bitkisel desenli örnekler arasında yer alıp beş şiş ile ayak parmak ucundan başlanarak örülen patik örneğidir. Gül motifinin yanı sıra çiçek motifleri de kompozisyonlarda er almaktadır(Kav, 2017).

Fotoğraf 21. Lale motifi
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 22. Patik arka yüzü
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 23. Lale Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Bitkisel motiflerimizden olan lale motifinin değişik stilize edilmiş farklı şekillerde kullanılmıştır. Lale motifinin farklı şekilleri desen kompozisyonlarına zenginlik kazandırmıştır. Genellikle beş şişle parmak ucundan başlanarak örülmektedir (Kalkan, 2017).

Fotoğraf 24. Kilim Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 25. Kilim Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Pıtrak motifi çorap ve patiklerin vazgeçilmez motiflerindedir. Pıtrak, göz ve su yolu gibi motiflerimizin sadece halı ve kilim dokumalarında olmayıp örgülerimizde de önemli bir yeri olduğunun en güzel örneğidir. Varlığı, gücü ve bereketi simgelemektedir (Karakuş, 2017).

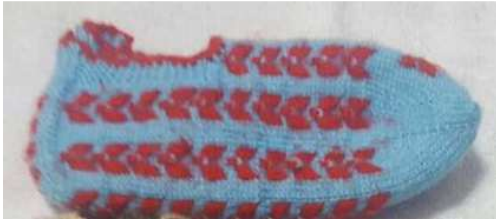

Fotoğraf 26. Sarma Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 27. Sarma Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Sarma motifi olarak bilinen motif genellikle patik örgülerinde kullanılmaktadır. Beş şişle örülen patik örmelerinde kullanılan motifte şeritler birbirinin üzerinden keşşerek gibi görünmektedir. Birbirinin üzerinden geçmesinden dolayı sarma adı verilmiştir (Yaşar, 2017).

Fotoğraf 28. Başak Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 29. Başak Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Başak motifine benzemesi nedeniyle bu ismi almış ve yaygın olan motiflerdendir. Başak motifi bolluğu ve bereketi ifade etmektedir. Özellikle köy ve kırsal alanlarda örülen örgülerde en çok görülen motiflerden biridir(Yazgan, 2017).

Fotoğraf 30. Çiçek Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Çiçek motifi sıkça kullanılan motiflerdendir. Bitkisel kökenli çiçek motifi hem çorap örmesinde hem de patik örmesinde rahatlıkla kullanılmaktadır. Bu motiflere şeker motifi olarak bilinen ve genellikle dokuma örneklerinde görülen motifle birlikte kullanılır. Şeker motifi gibi küçük bordür motifleri olan suyolu ve zigzag gibi motiflerle birlikte kullanılması kompozisyonlara zenginlik katmaktadır (Şişman, 2017).

Fotoğraf 31. Serpme Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 32. Serpme Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Serpme motifi olarak bilinen ve küçük kare şeklinde olan bu motifte sıkça kullanılmaktadır. Genellikle suyolu gibi kenar bordür motifleri ile birlikte kullanılmaktadır

Serpme denilmesinin nedeni yan yana ve sık halde olmasıdır. Bu motif aynı zamanda tek başına desen kompozisyonu olarak kullanılmaktadır (Ar, 2017).

Fotoğraf 33. Küpelı Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Fotoğraf 34. Küpelı çiçeği
(Kılıç Karatay,2017)

Küpeli çiçeğine benzemesi üzerine küpeli adını alan motif genellikle patik örmelerinde kullanılmaktadır. Küpeli motifi beş şiş, iki şiş ve tek şişle örülmesinin yanı sıra tığ ile de örülebilmektedir. Küpeli motifi aynı zaman da narinliği de ifade etmektedir (Ar, 2017)

Fotoğraf 35. Zigzag Motifli patik
(Kılıç Karatay,2017)

Zigzag motifi genellikle halı ve kilim dokumalarının kenar suyunda kullanılan bir motiftir. Patik veya çorap örmesinde kullanılması bu motifin sadece dokuma motifi olmadığını göstermektedir(Yaşar, 2017).

Aksaray çorap ve patik örücülüğünde kullanılan motifler genellikle ezberle örülmüş desen örneği kullanılmamıştır. Örücü bayanlar desenleri çevredeki bitkilerden, hayvanlardan esinlenmiş veya halı kilim dokumalarında kullanılan geleneksel olmuş motiflerimizdir. Her geçen gün desen kompozisyonu değişime uğramış düz olan örmelerin yerine desenli örmeler örülmüştür. Hatta geleneksel motiflerimizin de dışına çıktığı örneklerde mevcuttur. Örücü bayanlar gördükleri her nesneyi örgüye desen olarak aktarmaya çalışmışlar ve başarılı da olmuşlardır. Günümüz desenleri arasında kalpli, küpeli gibi desenler gözlem sonucunda üretilmiş motiflerdendir.

Örücülük hediyeelik ürün veya çeyizlik ürün olmanın dışında ekonomik olarak destek vermektedir. Çoğu okumamış bayanların geçimine maddi olarak katkı sağlamaktadır.

4. SONUÇ

Genel olarak Aksaray çorap ve patik örgü örneklerine bakıldığında örgüler beş şiş, iki şiş, tek şiş ve tığ kullanılarak örülmektedir. Yıllar boyunca süregelen bu nadide el sanatlarımız günümüzde de önemini korumaktadır. Eskiden sadece yün ile örülmesine rağmen zamanla malzeme değişikliğine uğramış yün yerine bazı örme örneklerinde orlon rastlanmaktadır. Günümüz örneklerinde ise daha çok renkli orlon ipler kullanılmaktadır.

Desen özelliklerine bakıldığında gelenekselleşmiş gül, lale, çiçek ve yaprak gibi motiflerimizin yanında geometrik olan pıtrak, koçboynuzu gibi motiflerimizde kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra suyolu, hayvan motifleri gibi motiflerinde kullanıldığı görülmektedir. Genelde farklı el sanatlarında kullanılan motiflerin çorap ve patiklerde kullanılması el sanatlarında etkileşiminde en iyi örneğidir. Genellikle patik örgülerinin desenlerinde zengin kompozisyonlara yer verilmektedir. Çorap ve patik örgülerinin genel olarak desenlerine bakıldığında gelenekselden kopulmadığı, kültürümüzün nesilden nesle geçiş yapıldığının en güzel kanıtıdır.

Çeyizlik ürünlerin vazgeçilmezi olan bu ürünlerden çoraplarda zamanla boylarında kısalma olmuş ve düz olarak örülen çoraplarda artık zengin desen kompozisyonları hakim olmuş durumdadır. Patiklerde de kullanılan geleneksel motiflerimiz olan suyolu, koçboynuzu,

pıtrak gibi geometrik desenlerin yerini lale, gül, küpeli çiçeği ve yaprak gibi bitkisel desenler yer almıştır.

Geleneksel el sanatları bir milletin geçmişini en güzel yansıtan örnekleridir. Çorap ve patik örmeleri hem ısınma ihtiyacından hem de çeyizlik ürün olarak günümüze gelmiş ve önemini kaybetmemiş el sanatlarımızdan biridir. Genellikle günlük yaşam ihtiyacının yanında çeyizlik ürünlerin vazgeçilmez parçası olan çorap ve patikler aynı zamanda ekonomik gelir olarak da ilgi gören el sanatlarımızdandır. Özellikle günümüz modasına uygun desenlerin kullanılıyor olması ilgiyi artırmıştır. Zamanla malzeme ve desen değişimine uğramıştır. Aksaray ilinde çorap ve patik örücülüğü aile ekonomisi açısından da önemlidir. Köylerde ve kırsallarda bazı bayanların geçim kaynağı olmuş hatta bazı bayanların hobi tutkusu olmuştur. El sanatlarımızın kaybolmaya yüz tuttuğu bugünlerde çorap ve patik örücülüğü canlı kalma yolunda başarılı olmuştur. Çoğunda fabrika ürünü ürünler tercih edilse de el emeği olan bu ürünlerimiz değerini korumaktadır.

KAYNAKÇA

- KÖKLÜ, Vildan: (1997). Çankırı İli Kızılırmak İlçesine Ait Birkaç Köyde Bulunabilen El Örgüsü Çorap Örnekleri ve Yeni Tasarımlar. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ÖZBEL, Kenan: (1945). El Sanatları I Anadolu Çorapları. Ankara: Kılavuz Kitapları: IX
- TANER, Nuri: (1983). “Bir Kültür Ögesi Olarak Çoraplardaki Nakışların Halkbilimsel Önemi Üzerine Düşünceler 1”. Türk Folkloru (46), 12-13.
- UMUT, Arzu: (2009). Bir El Sanatı Olarak Süpürgeciliğin Sosyolojik Açıdan İncelenmesi (Adapazarı Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
- KARAKAŞ, Rezan: (2013). “Geçmişten Günümüze Çermik Yöresi İğne Oyacılığı”. Bilim ve Kültür - Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi, (2), 149-157.
- ACAR, M., 2006, "Geçmişten Günümüze Ekonomik ve Ticari Hayata Bakış Safranbolu El Sanatları", İstanbul: FSF Matbaacılık, Yayıncı Kent Araştırmaları.
- ÖZBAĞI, T., ÜLGER, N., KURT, G., TOKTAŞ, P., 2009, "Halk Bilim Araştırmaları Merkezi Koleksiyonundan El Sanatları Örnekleri II Dokumalar ve Örgüler", Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Sözlü görüşmeler

- AR, Leyla “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 14 Mart 2017
- AYHAN, Nazife “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 17 Mart 2017
- DİNKE; Melek “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 17 Mart 2017
- DURU, Meryem “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 14 Mart 2017
- KAV; Ayşegül “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 17 Mart 2017
- KALKAN, Tayyibe “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 17Mart 2017
- KARAKUŞ, Sabriye “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 14 Mart 2017
- KILIÇ, Ayşe “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 17 Mart 2017
- ŞANLI, Havva “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 21 Mart 2017
- ŞİŞMAN, Halise “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 14 Mart 2017
- YAŞAR, Saniye “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 21 Mart 2017
- YAŞAR, Elmas “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 21 Mart 2017
- YAZGAN, Ayşe “Çorap ve patik üzerine Sözlü Görüşme” , 14 Mart 2017

JOURNAL OF AWARENESS